

Stručni rad

Uspješna suradnja čimbenika odgojno – obrazovnog procesa

Sanja Ličanin, mag. educ. Math.
Osnovna škola Dragalić

Sažetak

Najvažniji su čimbenici odgojno – obrazovnog procesa roditelji i učitelji. Njihovom kvalitetnom suradnjom najviše dobivaju učenici koji na taj način lakše ostvaruju većinu svojih potencijala te stvaraju pozitivan stav prema školi. Suradnja se treba temeljiti na obostranom povjerenju te biti aktivna i odgovorna. Odnos učitelja i učenika može se promatrati kroz opće karakteristike međuljudskih odnosa, kao što su interakcija, socijalna percepcija, stavovi, povjerenje i empatija. Pozitivne osobine učitelja koje poboljšavaju kvalitetu odnosa između njega i učenika su pozitivnost, dosljednost, emocionalna stabilnost i učinkovita komunikacija. Kvalitetna komunikacija osnova je dobrog odnosa između učitelja i učenika, ali i učitelja i roditelja, jer njome se stječe povjerenje i iskrenost u odnosu. Najbitniji dio komunikacijskog procesa aktivno je slušanje jer njime obje strane pokazuju uvažavanje i poštovanje prema sugovorniku.

Ključne riječi: odnos između učitelja i roditelja, odnos između učenika i učitelja, poželjne osobine učitelja, čimbenici odgojno – obrazovnog procesa.

1. Čimbenici odgojno – obrazovnog procesa

Čimbenici su odgojno – obrazovnog procesa učenici, roditelji, učitelji i škola. Najodgovorniji su među njima roditelji (obitelj) i učitelji. Oni bi trebali nadopunjavati jedni druge u odgoju kako bi najviše koristi od toga imali učenici. Učitelj je organizator učenikova rada koji pozitivnim povratnim informacijama od roditelja jača svoje samopouzdanje što ga čini zadovoljnijim u obavljanju njegova posla. Jedna od najvažnijih kompetencija učitelja vjerovanje je da može pomoći svojim učenicima da uče i da ih on može poučavati [5]. Obitelj je osnovna odgojna institucija. U njoj djeca stječu moralne navike, prva znanja o svakodnevnom životu, razvijaju disciplinu i odgovornost. Uz podršku učitelja roditelji postaju sigurniji u obavljanju svojih roditeljskih dužnosti te stječu znanja o razvojnim osobitostima djece [5]. Učenici predstavljaju bitnu sastavnicu koja spaja učitelje i roditelje. Kada učenik vidi da učitelj poštuje njegove roditelje, on jača samopouzdanje i osjećaj vlastite vrijednosti. Isto tako, kada vidi da roditelj poštuje učitelja, on stvara pozitivan stav prema njemu i prihvaća ga [5]. Učenici će najbolje rezultate ostvariti kada roditelji i učitelji uspješno surađuju. Učitelji se trebaju potruditi pronaći odgovarajući način komuniciranja s roditeljima, ali i roditelji trebaju razvijati svoje znanje o pedagoškim kompetencijama.

1.1 Odnos između roditelja i učitelja

Učitelji i roditelji aktivni su sudionici učenikova života te imaju zajednički zadatak omogućiti učeniku razvijanje njegovih potencijala, osposobljavanje za samostalan život, osjećaj sreće i zadovoljstva. Važnost je i jednih i drugih u tom procesu neupitna. Učitelji imaju pedagoška znanja i mogu roditelje savjetovati o strategijama učenja, a roditelji pak imaju saznanja što učenika motivira te koje su mu jače, a koje slabije strane. Vrlo je važno da se ovaj odnos temelji na obostranom povjerenju i trudu te da se pokušaju zadovoljiti interesi obje strane [2]. Prema literaturi postoje tri modela suradnje između roditelja i učitelja. Prvi je od njih *model stručnjaka* gdje učitelj donosi sve odluke te ne uzima u obzir stajališta i osjećaje roditelja. Drugi je *model premještanja* u kojem učitelj i dalje ima kontrolu nad donošenjem odluka, ali uvažava roditelja kao izvor informacija. Posljednji je *model korisnika* u kojemu učitelj prihvaća pravo roditelja na izbor i odlučivanje o odgoju vlastitog djeteta. Ovaj je model najbolji za ostvarivanje uspješne suradnje između roditelja i učitelja te njemu treba težiti [5]. Suradnja između roditelja i učitelja trebala bi biti takva da oni dijele ciljeve vezane uz odgoj i obrazovanje djeteta. Trebala bi biti aktivna i odgovorna jer se na taj način lakše postižu promjene neželjenih ponašanja, povećava se briga o djetetu te roditelji bolje razumiju rad u školi. Iz uspješne suradnje roditelja i učitelja proizlazi bolji uspjeh učenika, samopouzdanje učenika, prihvatljivo ponašanje učenika te se razvija povjerenje učenika i u roditelja i u učitelja [2].

1.1.1 Uspješna komunikacija između roditelja i učitelja

Do sukoba između roditelja i učitelja vrlo često dolazi iz razloga što oni imaju različitu perspektivu o učeniku. Često se učenik na jedan način ponaša kod kuće, a na sasvim drugi u školi. Kako bi se sukobi izbjegli važna je kvalitetna komunikacija koja se očituje u želji za razumijevanjem, prihvaćanjem drugačijih stajališta te međusobnim poštovanjem [3].

Uspješna komunikacija između roditelja i učenika može se ostvariti ako obje strane to žele i aktivno rade na tome. Učitelji bi trebali komunikaciju uspostaviti na

samom početku nastavne godine; nazvati roditelje koji se ne pojavljuju na roditeljskim sastancima ili informativnim razgovorima; ne govoriti roditeljima samo o lošim stvarima, uvijek reći i nešto dobro i pozitivno kako bi roditelji lakše prihvatili neugodne informacije; naglašavati važnost truda i učenja u postizanju uspjeha; uključiti roditelje u rad škole [3]. Roditelji bi trebali razvijati svijest djeteta o važnosti obrazovanja, poštovati učitelje svoje djece, brinuti se da dijete ide redovito u školu i ispunjava svoje obveze, podržavati pravila škole vezana uz ponašanje učenika, odazvati se na roditeljske sastanke i školske aktivnosti, ne savjetovati učitelje kako bi trebali raditi [3].

1.2 Odnos između učenika i učitelja

U današnje vrijeme odnos učenika i učitelja puno je kompliciraniji jer je nekadašnja uloga učitelja bila prvenstveno prenošenje znanja, procjena usvojenosti tih znanja te postavljanja pravila ponašanja. Danas je učitelj ujedno i izvor znanja, zamjenski roditelj, prijatelj, osoba u koju učenik ima povjerenja, predstavnik društva itd [4]. Učitelji svojim stavovima i ponašanjem utječu na ponašanje učenika. Dobre preduvjete za pozitivan utjecaj na ponašanje učenika imaju učitelji koji pokazuju interes za život učenika izvan škole, koji primjećuju osjećaje učenika, koji su pristupačni i potiču učenike da budu takvi jedni prema drugima, koji se trude pronaći nešto dobro u svakom učeniku te koji se trude pridobiti povjerenje učenika [4].

1.2.1 Opće karakteristike međuljudskih odnosa u odnosu učenik – učitelj

Odnos između učitelja i učenika možemo promotriti kroz neke opće karakteristike međuljudskih odnosa, kao što su interakcija, socijalna percepcija, stavovi, povjerenje i empatija. Svaki odnos zahtjeva barem minimalnu interakciju, a o njezinom stupnju i kvaliteti ovisi i uspjeh međuljudskog odnosa. U razrednoj zajednici učitelj utječe na učenike, ali i oni na njega, što znači da učenici bolje reagiraju i zadovoljniji su s učiteljima koji su im zanimljivi i pristupačni [4]. Socijalna percepcija predstavlja međusobno shvaćanje osoba u određenoj socijalnoj situaciji, a prožeto je osjećajima, očekivanjima i uvjerenjima. Kako bi učitelj što objektivnije shvatio učenika, treba određenu situaciju promatrati sa svog stajališta, ali i sa stajališta učenika [4]. Prema spoznajama iz socijalne psihologije kvalitetni ljudski odnosi mogu se temeljiti samo na pozitivnim emocionalnim stavovima. Oni omogućavaju spontanu komunikaciju i interakciju. Kvaliteta odnosa između učitelja i učenika uvelike ovisi o emocionalnom stavu na kojem se odnos zasniva. Učitelji bi trebali pokušati ostvariti pozitivan stav prema svakom učeniku kako bi komunikacija s učenicima bila što uspješnija [4]. Povjerenje je važan dio kvalitetnog odnosa između učitelja i učenika. Učitelj mora ponajprije imati povjerenja u sebe i svoj rad kako bi mogao imati povjerenja i u učenike. On treba moći pomoći učeniku da sam sebe ispravno doživljava kako bi razvio ponajprije povjerenje i u sebe i svoje mogućnosti, a zatim i u učitelja. Na taj način učitelj učenika priprema za uspješne međuljudske odnose unutar i izvan škole [4].

Empatija je sposobnost međusobnog razumijevanja te ima veliku ulogu u kvaliteti odnosa između učitelja i učenika. Učitelj treba poštivati osjećaje učenika i svojim ponašanjem pokušati izazvati željeno ponašanje učenika. Učitelj s razvijenom sposobnošću empatije lakše će otkriti skrivene motive neželjenoga ponašanja učenika te će moći pomoći učeniku da se razvija u željenom smjeru. Učitelj može reći da shvaća učenika tek kada otkrije uzrok neželjenoga ponašanja [4, 6].

1.2.2 Poželjne osobine učitelja

Brojna istraživanja govore o tome kako postoje poželjna ponašanja i osobine učitelja koji podižu kvalitetu odnosa između učitelja i učenika.

Pozitivnost

Stvaranju ugodne i pozitivne klime u razrednom odjelu pridonosi učitelj koji primijeti pozitivne promjene u ponašanju i radu učenika, koji ih pohvaljuje i ohrabruje u njihovom radu. Pozitivna klima učenike potiče na učenje i razvoj njih kao osoba [1]. Poželjno je da učitelji koriste pohvalu kao priznavanje učenikova truda i rada. Pohvalom se povećava osjećaj vlastite vrijednosti kod učenika, njegovo samopouzdanje, potiče se pozitivno ponašanje i doprinosi stvaranju pozitivnog ozračja u razredu [1].

Dosljednost

Jedan od temelja odnosa između učenika i učitelja je dosljednost. Učitelji moraju biti dosljedni u svom načinu rada i svojim očekivanjima kako bi učenici znali što ih očekuje i koje su posljedice ukoliko se to ne ostvari. Učenicima je potrebno objasniti važnost pravila jer se njima želi izgraditi pozitivan odnos prema učenju i učitelju, a ne napraviti popis stvari koje se kažnjavaju [1]. Vrlo važno je da su učitelji dosljedni u svom odnosu prema učenicima, odnosno da se odnose jednako prema svim učenicima. Stvaranje razlika između učenika neće rezultirati željenim promjenama jer se niti jedan učenik ne želi osjećati manje vrijednim [1].

Emocionalna stabilnost

Učenici vrlo brzo nauče prepoznati emocije svojih učitelja. Unatoč tome što svi doživljavaju i negativne emocije, one ne smiju narušiti kvalitetu nastavnog procesa. U takvim situacijama trebaju prevladavati smirenost, sigurnost i čvrstoća jer su to obilježja emocionalno stabilne osobe. Učitelji trebaju biti svjesni kako u konfliktu s učenikom nije cilj pobijediti učenika, već mu pomoći u popravljaju ponašanja i razumijevanju problematične situacije [1, 6].

Komunikacija

Kvalitetna komunikacija osnova je dobrog odnosa između učitelja i učenika jer se njome stječe povjerenje i iskrenost u odnosu. To pozitivno utječe na stvaranje pozitivnog ozračja koje utječe na sposobnost učenja, ali i odrastanje učenika. Neučinkovita komunikacija kod učenika stvara osjećaj frustriranosti i nesigurnosti. Učitelji se u komunikaciji s učenicima trebaju što više koristiti tzv. ja – porukama. Takve poruke učenike potiču da razmisle što je u nekoj situaciji bilo dobro, a što loše [1, 6]. Najbitniji je dio komunikacijskog procesa aktivno slušanje jer njime učitelj pokazuje da poštuje učenika. Važno je održavati vizualni kontakt, koristiti neverbalnu komunikaciju te sugovorniku pokloniti vrijeme i pozornost tijekom slušanja [1, 6].

2. Zaključak

Može se zaključiti kako je glavni cilj suradnje između roditelja i učitelja uspostavljanje pozitivnih odnosa te poticanje pozitivnog razvoja i napredovanja učenika. Samo zajedničkim zalaganjem i međusobnim povjerenjem i pomaganjem moguće je ostvariti sve odgojno – obrazovne ciljeve. U tom su procesu roditelji i učitelji najvažniji partneri jer su njihove uloge u odgoju i obrazovanju različite, ali komplementarne. Kako bi ispunili odgovornost za razvoj učenika nužno je međusobno poštivanje, dijeljenje informacija i osjećaja, dogovaranje i zajedničko odlučivanje. Najbitnije je ostvariti uspješnu i dvosmjernu komunikaciju između roditelja i učitelja u kojoj će obje strane aktivno sudjelovati i slušati te biti spremne zajedničkim snagama riješiti poteškoće.

3. Literatura

- [1.]Ilić, I. (2012). *Upravljanje razredom*. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
- [2.]Hercigonja, Z. (2020). Roditelji i nastavnici – odgojni partneri. *Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*. 3(3) (19.1.2022.)
- [3.]Miljković, D. (2020). *Odnos učitelja i roditelja (sve za dobrobit djeteta)*. Stručni rad. Zagreb. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- [4.]Posavec, L. i Vlah, N. (2019). Odnos učitelj – učenik. *Napredak*, 160 (1-2), 51-64.
- [5.]Sabol, S. (2021). *Kvaliteta suradnje učitelja i roditelja u primarnom obrazovanju*. Diplomski rad. Zagreb. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- [6.]Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. *Pedagogijska istraživanja*, 7(2), 231 – 242.